

Соломія ДОМІНКІВ,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності
016 Спеціальна освіта, спеціалізація «Логопедія»,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
Марія ЗАМІЩАК,
кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри соціальної педагогіки та
корекційної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ: НОРМИ, ЕТАПИ, ПОРУШЕННЯ ТА ЇХНІ ПРИЧИНИ

Мовленнєвий розвиток – це процес формування мовних навичок, який включає у себе розвиток слухової уваги, фонематичного слуху, артикуляційної моторики, граматики, лексики та комунікативних умінь.

Мовлення є важливим інструментом взаємодії дитини з навколишнім світом і одним з основних показників загального розвитку. Необхідно чітко визначити норми мовленнєвого розвитку. Нормальний мовленнєвий розвиток передбачає послідовність етапів, коли дитина освоює нові мовленнєві навички, зокрема, а) фонетичні норми – правильне вимовляння звуків, б) лексичні норми – розширення словникового запасу; в) граматичні норми – правильна побудова речень і використання граматичних форм; г) синтаксичні норми – здатність будувати складні речення та виражати зв'язок між думками.

Науковці [1; 2; 3] пропонують такі етапи мовленнєвого розвитку дитини:

- від народження до 6 місяців: початкова стадія, коли дитина починає реагувати на звуки, чути й розрізняти голоси, здатна до вокалізацій, гукань;
- 6–12 місяців: розвиток перших звуків, лепет. Дитина починає використовувати звуки;

- 1–2 роки: формування перших слів і простих фраз (наприклад, "мама", "дай", "цікаво");
- 2–3 роки: активний розвиток словникового запасу, формування простих речень, розширення граматичних форм;
- 3–5 років: удосконалення синтаксису та розуміння складних конструкцій, використання питальних форм;
- 5–7 років: дитина вже вільно володіє мовними нормами, може вести складні бесіди, використовуючи правильні лексичну та граматичну сторони мовлення.

Порушення мовленнєвого розвитку у дітей можуть мати різну природу, ступінь виразності і можуть бути результатом як органічних, так і неорганічних факторів. Важливо своєчасно виявити порушення та розпочати корекцію для забезпечення нормального розвитку дитини. Основними видами порушень мовленнєвого розвитку є затримка мовленнєвого розвитку; недорозвиток мовлення, дислалія, дисфонія, брадилалія, тахілалія, алалія, ринологія, дизартрія, афазія, заїкання, дисграфія, дислексія [1; 3].

Причинами порушень мовленнєвого розвитку, як стверджують науковці [1; 2; 3], є органічні причини, соціальні, психологічні фактори, порушення слуху, фізіологічні причини, недостатній розвиток когнітивних здібностей.

Отже, знання про норму мовленнєвого розвитку є важливим аспектом у вивченні мовлення дітей та дорослих, а також у педагогічній і психологічній практиці. Це знання допомагає виявляти особливості та відхилення у розвитку мовлення, що прямо впливає на навчання, розвиток, виховання та соціалізацію особистості. Розуміння норм мовленнєвого розвитку – важливе для забезпечення здорового мовленнєвого розвитку дітей та надання їм необхідної підтримки для ефективної комунікації і навчання.

Основними аспектами значення знань про норму мовленнєвого розвитку є оцінка розвитку мовлення, запобігання його порушенням, індивідуальний підхід, психолого-педагогічний супровід, соціалізація та комунікація. А порушення мовленнєвого розвитку можуть мати різні

причини, починаючи від органічних порушень до соціальних факторів.

Важливо своєчасно виявити порушення, щоб забезпечити дитині необхідну корекційну підтримку, допомогти їй розвивати мовленнєві навички та інтегруватися в соціум.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаврилова Н.С. Класифікації порушень мовлення : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 20 (1). С. 293–315.

2. Кобильченко В.В., Омельченко І.М. Спеціальна психологія : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 224 с. (Серія «Альма-матер»).

3. Логопедія : підручник. Третє видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ : Слово, 2014. 672 с.